

Sygn. akt II Ca 791/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lutego 2017 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Dariusz Iskra (sprawozdawca)

Sędziowie: Sędzia Sądu Okręgowego Joanna Misztal-Konecka

Sędzia Sądu Okręgowego Ewa Bazelan

Protokolant Starszy protokolant sądowy Katarzyna Szumiło

po rozpoznaniu w dniu 16 lutego 2017 roku w Lublinie, na rozprawie

sprawy z powództwa D. T.

przeciwko E. Z.

o zapłatę kwoty 15310 zł tytułem odszkodowania z odsetkami ustawowymi od

dnia 4 kwietnia 2007 roku do dnia zapłaty

o zapłatę kwoty 50000 zł tytułem zadośćuczynienia z odsetkami ustawowymi od

dnia 4 kwietnia 2007 roku do dnia zapłaty

o zapłatę renty w kwocie 500 zł miesięcznie

o ustalenie, że E. Z. ponosi odpowiedzialność za szkody na osobie

D. T., które mogą powstać w przyszłości w związku z urazem głowy

na skutek zdarzenia z dnia 4 kwietnia 2007 roku

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie z dnia 17 marca 2016 roku, w sprawie II C 135/11

I. zmienia częściowo zaskarżony wyrok:

1) w punkcie III w ten sposób, że zasądzoną od E. Z. na rzecz D. T. kwotę 14710 zł (czternaście tysięcy siedemset dziesięć złotych) z odsetkami ustawowymi od dnia 3 lipca 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty obniża do kwoty 790 zł (siedemset dziewięćdziesiąt złotych) z odsetkami ustawowymi od dnia 3 lipca 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty i oddala powództwo również w części obejmującej żądanie D. T. zasądzenia od E. Z. kwoty 13920 zł (trzynaście tysięcy dziewięćset dwadzieścia złotych) z odsetkami ustawowymi od dnia 3 lipca 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od

dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty,

2) w punkcie IV w ten sposób, że oddała powództwo o ustalenie, że E. Z. ponosi odpowiedzialność za szkody na osobie D. T., które mogą powstać w przyszłości w związku z urazem głowy na skutek zdarzenia z dnia 4 kwietnia 2007 roku;

II. oddała apelację w pozostałej części;

III. nie obciąża E. Z. kosztami postępowania odwoławczego poniesionymi przez D. T.;

IV. przejmuje na rachunek Skarbu Państwa nieuiszczoną część opłaty od apelacji w kwocie 1486 zł (tysiąc czterysta osiemdziesiąt sześć złotych).

Sygn. akt II Ca 79 1/16

UZASADNIENIE

W pozwie złożonym do Sądu Rejonowego w Lublinie w dniu 4 grudnia 2009 roku powód – D. T., reprezentowany przez pełnomocnika, wniósł o zasądzenie od pozwanych – K. M. i E. Z. solidarnie:

- a) kwoty 15310 zł z odsetkami ustawowymi „od dnia doznanego uszkodzenia ciała” tytułem zwrotu kosztów leczenia,
- b) kwoty 50000 zł z odsetkami ustawowymi „od dnia doznanego uszkodzenia ciała” tytułem zadośćuczynienia,
- c) renty w kwocie 500 zł miesięcznie z tytułu zwiększenia się potrzeb powoda oraz
- d) kosztów procesu według norm przepisanych (k. 1-7).

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że w dniu 4 kwietnia 2007 roku, w wyniku pobicia przez pozwanych, powód doznał pourazowego krwaka śródmózgowego okolicy ciemieniowej lewej, obrzęku i stłuczenia mózgu, przejściowego niedowładu kończyny górnej oraz przejściowego porażenia nerwu twarzonego po stronie prawej. Spowodowane obrażenia skutkowały koniecznością przeprowadzenia u D. T. zabiegu operacyjnego. Powód zmuszony był do poddawania się badaniom kontrolnym, co wiązało się z pobytem w szpitalu. W związku z przebyciem urazu mózgu u D. T. pojawiły się objawy stresu pourazowego, tiki nerwowe ust, języka i ramion. Zmuszony był podjąć zabiegi psychiatryczne i konsultacje psychologiczne. Miejski Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w L. w dniu 20 czerwca 2007 roku wydał orzeczenie o niepełnosprawności D. T. i wskazał na naruszoną sprawność organizmu i konieczność zapewnienia mu opieki i pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w stopniu przewyższającym wsparcie potrzebne osobie w tym wieku.

Powód wskazał ponadto, że jego mama w okresie 32 miesięcy od pobicia, to jest w okresie od kwietnia 2007 roku do listopada 2009 roku, przeznaczała kwotę 400 zł miesięcznie na pokrycie kosztów zakupu leków i odżywek dla syna. Łącznie daje to kwotę 12800 zł. Oprócz tego na zakup soków i odżywek w czasie pobytu powoda w szpitalu jego mama przeznaczyła 500 zł, na zakup środków higienicznych – 500 zł, na zakup biletów komunikacji miejskiej w celu dojeżdżania do szpitala i odwiedzania syna – 280 zł, na pokrycie kosztów przejazdu powoda do sanatorium i przejazdów matki powoda w celu odwiedzin syna w sanatorium – 630 zł oraz na kieszonkowe syna w sanatorium – 600 zł.

Powód wskazał, że doznane przez niego obrażenia spowodowały znaczne cierpienia fizyczne, konieczność poddania się trwającemu 4 tygodnie leczeniu w warunkach szpitalnych, a następnie długotrwałej rehabilitacji w szpitalu. W wyniku pobicia D. T. doznał licznych obrażeń skupionych wokół najważniejszego dla życia narządu – mózgu. Skutki przebytego urazu powód odczuwa do dzisiaj. W dalszym ciągu cierpi na objawy stresu pourazowego, występują u niego powtarzające się tiki ust, języka i ramion. Powyższe wskazuje też na zasadność zasądzenia od pozwanych

renty z tytułu zwiększenia się potrzeb powoda. Będzie to przejawiać się w stałym współudziale opiekuna powoda w procesie leczenia, rehabilitacji, edukacji, stałej opiece innych osób w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. Miesięczna kwota 500 zł z tego tytułu jest adekwatna do przewidywanych kosztów dalszego leczenia powoda.

÷

W piśmie procesowym z dnia 18 maja 2011 roku powód rozszerzył powództwo o żądanie ustalenia odpowiedzialności pozwanych za szkody na osobie powoda mogące powstać w przyszłości związane z urazem głowy będącym skutkiem pobicia przez pozwanych (k. 159-160).

Powód wskazał, że po upływie czterech lat od urazu głowy u powoda wystąpiły napady padaczkowe częściowo złożone. Uprawnia to do stwierdzenia, że wysoce prawdopodobne jest wystąpienie ujemnych następstw związanych z urazem głowy.

*

Wyrokiem z dnia 28 grudnia 2012 roku Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie:

I. zasądził na rzecz D. T. od K. M. i E. Z. in solidum:

1. kwotę 50000 zł tytułem zadośćuczynienia z odsetkami ustawowymi od dnia 4 grudnia 2009 roku do dnia zapłaty,
2. kwotę 14710 zł tytułem odszkodowania z odsetkami ustawowymi od dnia 4 grudnia 2009 roku do dnia zapłaty,
3. 50 zł miesięcznie tytułem renty z tytułu zwiększonych potrzeb, płatnej do dziesiątego dnia każdego miesiąca z odsetkami ustawowymi w razie uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat;

II. ustalił, że K. M. i E. Z. ponoszą odpowiedzialność za szkody na osobie D. T., które mogą powstać w przyszłości w związku z urazem głowy, będącym skutkiem pobicia w dniu 4 kwietnia 2007 roku;

III. oddalił powództwo w pozostałym zakresie;

IV. stwierdził, że wyrok w stosunku do E. Z. jest zaoczny;

V. określił opłatę ostateczną od pozwu na kwotę 3600 zł;

VI. obciążył K. M. i E. Z. kosztami procesu po połowie (k. 260-261).

*

Od wyroku z dnia 28 grudnia 2012 roku apelację wniósł pozwany K. M. (k. 280-281), jednak postanowieniem z dnia 6 marca 2013 roku Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie postanowił odrzucić tę apelację (k. 289-289v).

Postanowienie z dnia 28 grudnia 2012 roku nie zostało zaskarżone przez K. M. i w związku z tym uprawomocniło się.

*

W dniu 3 lipca 2014 roku pozwany E. Z. wniósł sprzeciw od wyroku zaocznego z dnia 28 grudnia 2012 roku, wskazując, że zaskarża ten wyrok w całości (k. 314-328).

Pozwany wniósł o uchylenie wyroku zaocznego i o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu („kosztów sądowych”) według norm przepisanych.

÷

Na rozprawie w dniu 18 lutego 2016 roku strony podtrzymały swoje dotychczasowe stanowiska (k. 499-504)

*

Wyrokiem z dnia 17 marca 2016 roku Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie orzekł, że:

I. uchyla wyrok zaoczny z dnia 28 grudnia 2012 roku w całości;

II. zasądza od pozwanego E. Z. na rzecz powoda D. T. kwotę 50000 zł tytułem zadośćuczynienia z odsetkami ustawowymi od dnia 3 lipca 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty;

III. zasądza od pozwanego E. Z. na rzecz powoda D. T. kwotę 14710 zł tytułem odszkodowania z odsetkami ustawowymi od dnia 3 lipca 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty;

IV. ustala, że pozwany E. Z. ponosi odpowiedzialność za szkody na osobie D. T., które mogą powstać w przyszłości, w związku z urazem głowy na skutek zdarzenia z dnia 4 kwietnia 2007 roku;

V. oddala powództwo w pozostałej części;

VI. ustala, że odpowiedzialność pozwanego E. Z. w zakresie roszczeń ujętych w punktach II-III jest solidarna z K. M., którego odpowiedzialność wynika z wyroku Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie z dnia 28 grudnia 2012 roku w sprawie II C 135/11;

VII. nie obciąża E. Z. kosztami procesu;

VIII. przejmuje na rachunek Skarbu Państwa „nieuiszczone koszty procesu” (k. 507-508).

W uzasadnieniu wyroku Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 4 kwietnia 2007 roku, w wyniku pobicia przez K. M. i E. Z., D. T. doznał urazu głowy z następstwem pourazowego krwiaka śródmózgowego okolicy ciemieniowej lewej, obrzęku i słuczenia mózgu, przejściowego niedowładu kończyny górnej oraz przejściowego porażenia nerwu twarzewego po stronie prawej.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że wyrokiem z dnia 6 grudnia 2007 roku Sąd Rejonowy w Lublinie uznał E. Z. winnego pobicia D. T. w dniu 4 kwietnia 2007 roku.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że odniesione wskutek pobicia obrażenia wiązały się z koniecznością hospitalizacji D. T. w okresie od dnia 5 kwietnia 2007 roku do dnia 9 maja 2007 roku, w tym przeprowadzenia zabiegu operacyjnego, a następnie leczenia specjalistycznego i badań kontrolnych, co spowodowało pobyty w szpitalu, które trwały do czerwca 2007 roku. Natężenie cierpienia przez kilka miesięcy po zdarzeniu było znaczne i wymagało stosowania leków przeciwbólowych. Po operacji widnieje u D. T. blizna o długości 24 cm po lewej stronie głowy.

Sąd Rejonowy ustalił, że w związku z przebytych urazem mózgu u D. T. pojawiły się objawy stresu pourazowego, tiki nerwowe ust, języka i ramion. Zmuszony był on podjąć konsultacje psychiatryczne i psychologiczne. Miejski Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w L. w dniu 20 czerwca 2007 roku wydał orzeczenie o niepełnosprawności D. T. i wskazał na naruszoną sprawność organizmu i konieczność zapewnienia mu opieki i pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w stopniu przewyższającym wsparcie potrzebne osobie w tym wieku. Podczas hospitalizacji w klinice neurologii zdiagnozowano u D. T. padaczkę z napadami częściowymi. Taki stan zdrowia psychicznego powoda stanowi stan już utrwalony, to znaczy nie rokujący ani dalszej poprawy, ani pogorszenia.

Sąd Rejonowy ustalił, że D. T. nie potrafi poradzić sobie z następstwami urazu. Występuje u niego obniżone poczucie własnej wartości, które skutkowało załamaniem nerwowym i próbą samobójczą. Nie może on uprawiać sportu,

prowadzić samochodu, często się zacina. Po wypadku miał również problemy z ukończeniem edukacji. Pomimo że ma on zdolność do samodzielnej egzystencji i jest zdolny do zatrudnienia, to w związku ze stanem zdrowia ma problemy ze znalezieniem stałej pracy. D. T. nie przyjmuje stale żadnych leków. Podejmuje on leczenie neurologiczne.

Sąd Rejonowy ustalił, że matka D. T. na pokrycie kosztów zakupu leków i odżywek dla syna, w okresie 32 miesięcy od pobicia, to jest w okresie od kwietnia 2007 roku do listopada 2009 roku, przeznaczała kwotę 400 zł miesięcznie, a więc łącznie kwotę 12800 zł. Oprócz tego na zakup soków i odżywek w czasie pobytu powoda w szpitalu przeznaczyła 500 zł, na zakup środków higienicznych – 500 zł, na zakup biletów komunikacji miejskiej w celu dojeżdżania do szpitala i odwiedzania syna – 280 zł, na pokrycie kosztów przejazdu powoda do sanatorium i przejazdów matki powoda w celu odwiedzin syna w sanatorium – 630 zł.

Sąd Rejonowy wskazał dowody, na podstawie których dokonał ustaleń faktycznych w sprawie, i przedstawił swoje stanowisko w zakresie oceny przeprowadzonych dowodów.

Sąd Rejonowy wskazał, że co do zasady stan faktyczny był między stronami bezsporny. Pozwany nie kwestionował bowiem podstaw swojej odpowiedzialności, a jedynie wysokość należnego powodowi zadośćuczynienia i odszkodowania. Nie uznawał on również swojej odpowiedzialności za szkody na osobie D. T., które mogą powstać w przyszłości.

Sąd Rejonowy uznał za uzasadnione żądanie D. T. zasądzenia na jego rzecz od pozwanego kwoty 50000 zł z ustawowymi odsetkami tytułem zadośćuczynienia za doznane krzywdy.

Sąd Rejonowy przytoczył treść przepisów art. 415 k.c., art. 444 § 1 zd. 1 k.c. oraz art. 445 § 1 k.c. i wyjaśnił, że jako miernik wysokości zadośćuczynienia przyjął rozmiar cierpień doznanych przez powoda w związku z pobiciem i jego aktualny stan zdrowia.

Sąd wskazał, że wziął pod uwagę cierpienia fizyczne, związane z leczeniem szpitalnym i rehabilitacją. Natężenie bólu po zabiegu operacyjnym przez okres kilku miesięcy było znaczne i wymagało leczenia farmakologicznego. Wówczas powód wymagał także pomocy osób trzecich przy czynnościach codziennych. Pomimo znacznego upływu czasu od wypadku dalej okresowo odczuwa ból i musi znosić związane tym ograniczenia. Rozpoznana u powoda padaczka pourazowa stanowi następstwo zdarzenia z dnia 4 kwietnia 2007 roku. Ta jednostka chorobowa wiąże się również z dodatkowymi dolegliwościami i uciążliwością w codziennym funkcjonowaniu powoda.

Sąd Rejonowy wskazał, że przedmiotowe zdarzenie wywołało u powoda znaczne cierpienia psychiczne związane z samym pobiciem, którego był ofiarą, uciążliwym leczeniem i rehabilitacją, a przede wszystkim związanymi z nim ograniczeniami w życiu codziennym i obniżeniem poczucia własnej wartości. Poczucie krzywdy zwiększa fakt, że powód przed wypadkiem był aktywnym życiowo nastolatkiem, trenował piłkę nożną, miał plany na przyszłość. Natomiast uraz głowy będący skutkiem pobicia spowodował u niego zmianę trybu życia związaną z tym, że jest on trwale ograniczony w swojej egzystencji – między innymi nie może prowadzić samochodu, ciężko jest mu się skoncentrować i wyrazić myśli, często się zacina, nie jest do końca sprawny ruchowo, nie może na przykład podejmować ciężkiego wysiłku fizycznego. Do tego dodać należy poczucie krzywdy związane z oszpecceniem twarzy – blizną na głowie, które okazało się ostatecznie trwałym następstwem zdarzenia z dnia 4 kwietnia 2007 roku.

Sąd Rejonowy wskazał, że określony przez biegłego sądowego neurologa stopień trwałego uszczerbku na zdrowiu wynosi 45%, zaś przez biegłego sądowego z zakresu psychiatrii – 30 %.

W ocenie Sądu żądana przez powoda tytułem zadośćuczynienia kwota 50000 zł nie jest wygórowana. Uszkodzenia ciała powoda mają charakter trwały, a rozmiar doznanych przez powoda cierpień fizycznych i psychicznych jest dla niego szczególnie bolesny z uwagi na jego młody wiek. Skutki tego zdarzenia odczuwać będzie już zawsze. Te okoliczności zatem nie mogą pozostać bez wpływu na wysokość przyznanego zadośćuczynienia. Zarówno bowiem doktryna, jak i orzecznictwo stoją w tym zakresie na stanowisku, że wyżej wymienione kryteria wysokości zadośćuczynienia muszą zawsze być oceniane w perspektywie okoliczności konkretnego przypadku i do

niego dostosowane. Zdaniem Sądu Rejonowego, zadośćuczynienie w przyznanej wysokości stanowi odpowiednią rekompensatę za doznane przez D. T. cierpienia psychiczne i fizyczne.

Sąd Rejonowy uznał, że częściowo zasadne jest też roszczenie odszkodowawcze D. T..

Sąd wskazał, że przyjmowany szeroki zakres obowiązku odszkodowawczego w przypadku szkody na osobie nie zwalnia strony powodowej z inicjatywy dowodowej i wykazania okoliczności uzasadniających zakres dochodzonych roszczeń bądź faktów pozwalających na ustalenie odpowiedniej sumy odszkodowania na zasadzie art. 322 k.p.c.

W ocenie Sądu pierwszej instancji, powód zasadnie domagał się uznania, że na skutek pobicia przez pozwanych zostały poniesione wydatki związane z kosztem dojazdu powoda do sanatorium – 150 zł, kosztem dojazdów do sanatorium mamy powoda w celu odwiedzin – 480 zł, zakupem soków i odżywek w czasie pobytu w szpitalu – 500 zł, kosztem zakupu środków higienicznych – 500 zł, kosztem dojazdów matki powoda do szpitala środkami komunikacji miejskiej – łącznie 280 zł, zakupem leków i odżywek przez okres 32 miesięcy po pobiciu – 12800 zł (co daje kwotę 400 złotych miesięcznie).

W ocenie Sądu wszystkie te wydatki pozostawały w adekwatnym związku przyczynowym ze zdarzeniem będącym źródłem szkody. Były niezbędne do poniesienia w celu efektywnego leczenia i rehabilitacji powoda, a także w celu zapewnienia matce powoda należytej, troskliwej opieki nad synem, jakiej może domagać się rodzic, biorąc pod uwagę zwłaszcza długość i intensywność leczenia szpitalnego oraz dalszej rehabilitacji powoda. Wysokość zgłoszonych wydatków nie jest w ocenie Sądu nadmierna, mając na uwadze zasady doświadczenia życiowego, nawet pomimo braku materialnych dowodów w tym przedmiocie, zgłoszonych w trakcie procesu.

Sąd wskazał, że ustalając odszkodowanie w kwocie 14710 zł zastosował przepis art. 322 k.p.c., który pozwala na odstąpienie od ogólnej zasady potrzeby udowodnienia w sposób ścisły i dokładny elementów żądania wyrażających się w kategorii wysokości, na podstawie oceny opartej na rozważaniu wszystkich okoliczności sprawy. W świetle materiału dowodowego w postaci przede wszystkim opinii biegłych i zeznań matki powoda szkoda powoda jest niewątpliwa, a kwoty podawane w twierdzeniach powoda mieszczą się w normalnych wydatkach związanych z tak długotrwałym leczeniem i rehabilitacją.

Sąd nie uwzględnił jedynie kwoty 600 zł „kieszonkowego” powoda, jakie miał wydać w czasie pobytu w sanatorium. Zdaniem Sądu nie jest to koszt związany z leczeniem urazów po pobiciu i nie powinien być traktowany jako następstwo szkody wyrządzonej powodowi.

Na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. Sąd Rejonowy zasądził od E. Z. na rzecz powoda odsetki w wysokości ustawowej za okres od dnia 3 lipca 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku, a od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty odsetki ustawowe za opóźnienie.

Sąd wskazał, że pozwany w dniu 3 lipca 2014 roku skierował do sądu wnioski o przywrócenie terminu do złożenia sprzeciwu, a w uzasadnieniu odniósł się do wszystkich żądań powoda. W ocenie Sądu w tej dacie dysponował on więc pełnym materiałem wystarczającym na odpowiednie oszacowanie szkód powoda i wypłacenie mu należnego świadczenia. Żadne nowe okoliczności, które nie były znane pozwanemu na tym na etapie postępowania, nie zostały ujawnione w toku procesu. Dlatego też Sąd uznał, że uzasadnione jest domaganie się odsetek ustawowych od dnia 3 lipca 2014 roku.

Sąd Rejonowy wskazał, że oddalił powództwo w zakresie żądania 500 zł renty z tytułu zwiększenia się potrzeb D. T. w związku ze zdarzeniem z dnia 4 kwietnia 2007 roku. W ocenie Sądu powód nie zdołał udowodnić, że jego potrzeby powodują miesięczny wzrost wydatków o kwotę 500 zł w porównaniu do potrzeb, jakie posiadałby, gdyby szkoda nie została mu wyrządzona, to znaczy gdyby nie doszło do pobicia i zaistniałych obrażeń.

Powód w niniejszej sprawie nie przedstawił na tę okoliczność żadnego dowodu. Biegły psychiatra określił na kwotę 50 zł miesięczny koszt zakupu leków zwiększających metabolizm mózgu, które są stale zalecane powodowi, jednakże

powód w swoich zeznaniach składanych na rozprawie w dniu 18 lutego 2016 roku przyznał, że stale nie przyjmuje żadnych leków, które wiązałyby się z koniecznością ponoszenia dodatkowych kosztów.

Sąd Rejonowy wskazał, że w punkcie IV wyroku ustalił odpowiedzialność pozwanego za mogące nastąpić w przyszłości następstwa obrażeń, jakich doznał D. T. w wyniku pobicia. Biegły z zakresu neurologii określił, że nie można wykluczyć wystąpienia w przyszłości ewentualnych następstw związanych z urazem głowy. W związku z tym wystąpienie napadów padaczkowych złożonych po upływie kilku lat od urazu głowy stanowi wystarczające uprawnienie do stwierdzenia wysokiego prawdopodobieństwa wystąpienia w przyszłości ujemnych następstw związanych z tym urazem i przyjęcia odpowiedzialności pozwanych za te szkody.

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że odpowiedzialność solidarna E. Z. i K. M. za szkody wyrządzone D. T. wynika z przepisu art. 441 § 1 k.c. Odpowiedzialność K. M. wynika z wyroku Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie z dnia 28 grudnia 2012 roku.

Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia o kosztach procesu Sąd Rejonowy wskazał przepis art. 102 k.p.c.,

*

Od wyroku Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie z dnia 17 marca 2016 roku apelację wniósł pozwany E. Z., wskazując, że „zaskarża wyrok w części tj. w pkt II ponad kwotę 25.000,00 złotych, w pkt III, w pkt IV, w pkt VI”.

Pozwany zarzucił:

„I. naruszenie prawa procesowego, t.j.

- art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób niewszechstronny tj. brak ustosunkowania się do wszystkich argumentów pozwanego podnoszonych w sprzecznie oraz w toku postępowania, co spowodowało przekroczenie przez Sąd Rejonowy granic swobodnej oceny dowodów:

- poprzez uznanie, że rozmiar doznanych przez powoda D. T. cierpień fizycznych i psychicznych uzasadnia przyznanie mu kwoty 50.000,00 złotych tytułem zadośćuczynienia, w sytuacji gdy kwota ta jest rażąco wygórowana i niewspółmierna do doznanej przez powoda krzywdy;

- poprzez oparcie zaskarżonego rozstrzygnięcia w części dotyczącej zasądzenia odszkodowania wyłącznie na twierdzeniach powoda i jego matki N. T. (1), którzy nie przedstawili żadnych innych materialnych dowodów na ich poparcie, co w konsekwencji doprowadziło Sąd do błędnego przekonania, że powód rzeczywiście poniósł koszty związane z leczeniem i rehabilitacją w kwocie 14.710,00 złotych;

art. 322 kpc w zw. z art. 6 k.c. poprzez niezasadne zastosowanie tego przepisu do ustalenia wysokości odszkodowania należnego powodowi związanego z leczeniem urazu po jego pobiciu, w sytuacji bezczynności strony nie przejawiającej inicjatywy dowodowej w tym zakresie i prowadzący do „de facto” zwolnienia strony powodowej od obowiązku przedstawienia dowodów, który na niej spoczywa.

błąd w ustaleniach faktycznych polegający m.in. na niewyjaśnieniu wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy i konsekwencji przyjęciu, iż wskazane przez powoda i jego matkę koszty składające się na sumę zasądzonych w wyroku odszkodowania, jako następstwo szkody wyrządzonej powodowi w wyniku jego pobicia były kosztami związanymi z jego leczeniem, w sytuacji gdy wyliczone i wskazywane ogólnikowo koszty zakupu odżywek, środków higienicznych, soków w wysokości 13.800,00 złotych poniesione przez matkę powoda należałoby uznać za normalne koszty jakie N. T. (2) poniosłaby, z tytułu sprawowanej wówczas przez nią opieki nad niepełnoletnim synem, również w sytuacji gdyby nie doszło do pobicia powoda przez pozwanego i K. M.;

naruszenie prawa materialnego tj. art. 481 par. 1 i 2 k.c. poprzez niezasadne zasądzenie odsetek ustawowych od kwoty tytułem odszkodowania, zaś odnośnie kwoty zadośćuczynienia od dnia 3 lipca 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku

oraz odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty, zamiast od daty wydania wyroku, w sytuacji gdy pozwany nie uchylał się co do zasady od obowiązku zapłaty zadośćuczynienia, a opóźnienie w zapłacie wynikało z podejmowanych przez niego usprawiedliwionych czynności zmierzających do ustalenia zasadności żądania i wysokości zadośćuczynienia”.

E. Z. wniósł o:

„1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa określonego w pkt II wyroku ponad kwotę 25.000,00 złotych tj. tytułem zadośćuczynienia i oddalenie powództwa w pozostałej zaskarżonej części

2. zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych;

ewentualnie o

3. uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania”¹ (k. 528-534, 538).

÷

Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik pozwanego E. Z. popierał apelację. Pełnomocnik powoda wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego (k. 563v).

*

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja pozwanego jest częściowo uzasadniona.

Na wstępie należy przypomnieć, że z przepisu art. 378 § 1 k.p.c. wynika, że sąd drugiej instancji związany jest granicami zaskarżenia wynikającymi z apelacji.

Uwaga ta jest konieczna dlatego, że Sąd Rejonowy rozpoznał i rozstrzygnął sprawę wyrokiem z dnia 17 marca 2016 roku w szerszym zakresie, niż wynikało to z dopuszczalnego zaskarżenia sprzeciwem przez pozwanego E. Z. wyroku zaocznego Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie z dnia 28 grudnia 2012 roku.

Z rozstrzygnięcia zawartego w punkcie I wyroku z dnia 17 marca 2016 roku wynika, że Sąd Rejonowy uchylił wyrok zaoczny z dnia 28 grudnia 2012 roku w całości. Rozstrzygnięcie to dotknięte jest niedokładnością, podlegającą sprostowaniu na podstawie art. 350 k.p.c. Z literalnej treści rozstrzygnięcia nie wynika jednoznacznie, czy odnosi się ono wyłącznie do tych rozstrzygnięć zawartych w wyroku z dnia 28 grudnia 2012 roku, które dotyczą E. Z. (na co może wskazywać sformułowanie o „uchyleniu wyroku zaocznego”), czy też dotyczy ono całego wyroku z dnia 28 grudnia 2012 roku (na co może wskazywać wyrażenie „w całości”).

Z uzasadnienia wyroku z dnia 17 marca 2016 roku można wyprowadzić wniosek, że Sąd Rejonowy uchylił wyrok z dnia 28 grudnia 2012 roku jedynie w stosunku do E. Z..

Nie jest natomiast dotknięte niedokładnością rozstrzygnięcie, że wyrok z dnia 28 grudnia 2012 roku został uchylony w stosunku do E. Z. w całości. Rozstrzygnięcie takie wykracza jednak poza możliwy zakres rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy po wniesieniu sprzeciwu od wyroku zaocznego. Wprawdzie w treści sprzeciwu E. Z. wskazał, że zaskarża wyrok z dnia 28 grudnia 2012 roku w całości, jednak pozwany ten mógł wnieść sprzeciw od wyroku zaocznego tylko w takim zakresie, w którym wyrok ten zawierał rozstrzygnięcia uwzględniające częściowo powództwo, oraz w zakresie rozstrzygnięć zawartych w punktach V i VI tego wyroku.

Przepis art. 344 § 1 k.p.c. stanowi, że pozwany, przeciwko któremu zapadł wyrok zaoczny, może złożyć sprzeciw w ciągu dwóch tygodni od doręczenia mu wyroku.

Z powołanego przepisu wynika, że pozwany może wnieść sprzeciw tylko od takiego rozstrzygnięcia zawartego w wyroku zaocznym, które chociażby częściowo uwzględnia powództwo. Nie jest natomiast dopuszczalny sprzeciw pozwanego od wyroku zaocznego, którym sąd pierwszej instancji oddalił powództwo w całości, a w przypadku częściowego oddalenia powództwa – od rozstrzygnięcia lub rozstrzygnięć oddalających powództwo częściowo.

Podniesione wyżej okoliczności nie mają znaczenia dla rozpoznania apelacji od wyroku z dnia 17 marca 2016 roku, gdyż wyrok Sądu Rejonowego w Lublinie z dnia 17 marca 2016 roku został zaskarżony przez pozwanego E. Z. w takim zakresie, który nie wykracza poza dopuszczalny zakres wniesionego przez tego pozwanego sprzeciwu od wyroku zaocznego.

÷

Uzasadnione są zarzuty apelacji dotyczące wysokości zasądzzonego od E. Z. na rzecz D. T. odszkodowania za szkodę majątkową na osobie.

W rozpoznawanej sprawie E. Z. od początku swojego udziału w sprawie zaprzeczał zawartym w pozwie twierdzeniom powoda dotyczącym rodzaju i zakresu szkód majątkowych na osobie (k. 327-328, 395, 487). Zarzuty pozwanego w tym zakresie były konkretne i konsekwentne. Powód nie odniósł się do tych zarzutów, w szczególności w odpowiedzi na sprzeciw od wyroku zaocznego (k. 386-388), i ani nie wyjaśnił bliżej twierdzeń przytoczonych w pozwie, a odnoszących się do szkód majątkowych na osobie, jak również nie przedstawił żadnych dowodów na potwierdzenie tych twierdzeń, poza zeznaniami świadka N. T. (1) i swoimi, które jednak tylko w niewielkiej części potwierdzają twierdzenia przytoczone w pozwie.

W szczególności należy zwrócić uwagę na okoliczność, że postępowanie w rozpoznawanej sprawie toczyło się od dnia 4 grudnia 2009 roku, a więc przez ponad pięć lat do chwili wydania wyroku przez Sąd pierwszej instancji. Przez ten czas powód w ogóle nie wskazał:

- 1) dlaczego zakup chusteczek kosmetycznych i zestawu kosmetyczno-higienicznego pozostawał w związku z doznany uszkodzeniem ciała, skoro w normalnych warunkach każda osoba korzysta, a co najmniej powinna korzystać z tego rodzaju środków kosmetyczno-higienicznych;
- 2) jakiego rodzaju soki i odżywki spożywał podczas pobytu w szpitalu i dlaczego wydatki z tego tytułu miałyby zostać uznane za szkodę, skoro prawidłowe odżywianie się powoda w sytuacji, gdyby nie doznał uszkodzenia ciała i nie przebywał w szpitalu, również wymagałoby korzystania z artykułów spożywczych i tym samym także wiązałoby się z wydatkami na utrzymanie;
- 3) z jakiego rodzaju leków i specjalnych odżywek powód musiał korzystać w okresie od kwietnia 2007 roku do września 2009 roku.

Powód nie tylko nie wskazał z jakiego rodzaju leków i specjalnych odżywek powód musiał korzystać w okresie od kwietnia 2007 roku do września 2009 roku, ale przede wszystkim nie przedstawił dowodów, z których wynikałby fakt zażywania leków w tym okresie i korzystania ze specjalnych odżywek, pozostający w związku przyczynowym z doznany urazem. Powód nie przedstawił także dowodów, które chociażby czyniły prawdopodobnym fakt ponoszenia we wskazanym okresie wydatków w kwocie 400 zł miesięcznie z omawianego tytułu.

Błędne było stanowisko Sądu pierwszej instancji odwołujące się do możliwości zastosowania przepisu art. 322 k.p.c. w takiej sytuacji. Powołany przepis stanowi, że jeżeli w sprawie o naprawienie szkody, o dochody, zwrot bezpodstawnego wzbogacenia lub o świadczenie z umowy o dożywocie sąd uzna, że ściśle udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy.

Przepis art. 322 k.p.c. znajduje zastosowanie jedynie w wypadkach, gdy z przyczyn obiektywnych ściśle udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, a nie w przypadku, gdy powód nie dokłada należytej staranności w wykazaniu swojego roszczenia².

Sąd Okręgowy uznał, że za udowodnione można uznać jedynie następujące rodzaje szkód majątkowych na osobie powoda:

a) wydatki związane z dojazdami mamy powoda w odwiedzinach do szpitala – 280 zł; pobyt powoda w szpitalu trwał 35 dni, a zatem dzienny koszt przejazdu w kwocie 8 zł, obejmujący w istocie koszt przejazdu autobusem komunikacji miejskiej w dwie strony, znajduje uzasadnienie w okolicznościach sprawy;

b) wydatki na dwa duże opakowania pieluchomajtek – 120 zł; biorąc pod uwagę okoliczność, że po zabiegu operacyjnym powód nie mógł się poruszać, należy uznać, że wydatki z tego tytułu były uzasadnione i zostały potwierdzone zeznaniami mamy powoda;

c) wydatki związane z dojazdem powoda do sanatorium w B. i powrotem z tego sanatorium – 150 zł; koszty przejazdu powoda w obie strony nie są wygórowane; udowodnione zostało, że powód przebywał w sanatorium w B. w dniach od 27 sierpnia 2007 roku do dnia 22 września 2007 roku i że pobyt ten związany był ściśle z rehabilitacją po urazie, jakiego powód doznał na skutek pobicia przez pozwanych;

d) wydatki związane z wizytami mamy powoda do sanatorium w B. – 240 zł; N. T. (2) zeznała, że odwiedzała powoda czterokrotnie, a więc twierdzenia zawarte w pozwie, że wizyt takich było osiem, nie są prawdziwe; należy w związku z tym uznać, że koszt jednej wizyty wyniósł 60 zł, co niewątpliwie odpowiada cenom biletów na przejazd środkami komunikacji samochodowej na trasie z L. do B. i z powrotem.

Mając na uwadze powyższe rozważania, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił częściowo zaskarżony wyrok w punkcie III w ten sposób, że zasądzoną od E. Z. na rzecz D. T. kwotę 14710 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 3 lipca 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty obniża do kwoty 790 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 3 lipca 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty i oddala powództwo również w części obejmującej żądanie D. T. zasądzenia od E. Z. kwoty 13920 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 3 lipca 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty.

÷

Zaskarżony wyrok podlegał również zmianie w części obejmującej rozstrzygnięcie zawarte w punkcie IV, a więc w części uwzględniającej żądanie powoda ustalenia odpowiedzialności E. Z. za szkody na osobie D. T., które mogą powstać w przyszłości.

W rozpoznawanej sprawie doszło do naruszenia prawa materialnego przez Sąd Rejonowy. Pomimo braku takiego zarzutu w apelacji Sąd Okręgowy, jako sąd odwoławczy, w granicach zaskarżenia bierze z urzędu pod uwagę naruszenie prawa materialnego przez Sąd pierwszej instancji, nawet bez powołania się na nie stron³.

Naruszenie prawa materialnego polegało na zastosowaniu przez Sąd pierwszej instancji przepisu art. 189 k.p.c., pomimo że ustalenia faktyczne dokonane przez ten Sąd nie uzasadniały zastosowania wskazanego przepisu.

Z art. 189 k.p.c. jednoznacznie wynika, że przesłankami skuteczności powództwa o ustalenie są:

1) istnienie lub odpowiednio nieistnienie stosunku prawnego lub prawa, których dotyczy żądanie ustalenia,

2) istnienie interesu prawnego w żądaniu takiego ustalenia.

Powództwo o ustalenie oparte na podstawie prawnej wskazanej w art. 189 k.p.c. może być uwzględnione tylko wówczas, gdy spełnione są łącznie wymienione wyżej przesłanki.

Interes prawny, o którym mowa w przepisie art. 189 k.p.c., musi wystąpić w danej sprawie sądowej, a więc mieć charakter konkretny, a nie abstrakcyjny. W danej sprawie cywilnej podlegającej rozstrzygnięciu przez sąd, a obejmującej żądanie ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, powód powinien wskazać i udowodnić takie okoliczności faktyczne, których ocena pozwoli na uznanie, że ten właśnie powód ma interes prawny w żądaniu ustalenia.

W rozpoznawanej sprawie powód w ogóle nie wskazał okoliczności faktycznych, których obiektywna ocena pozwoliłaby na przyjęcie, że okoliczności te uzasadniają istnienie interesu prawnego w żądaniu ustalenia odpowiedzialności ubezpieczyciela względem powódki za dalsze, mogące wystąpić w przyszłości skutki zakażenia bakteryjnego w szpitalu. Okoliczności takie nie zostały wskazane ani w pozwie, ani też w toku dalszego postępowania.

Przyjmuje się, że w drodze powództwa opartego na przepisie art. 189 k.p.c. można żądać ustalenia nie tylko stosunku prawnego lub prawa, ale także faktu mającego charakter prawotwórczy.

Chcąc udowodnić zaistnienie przesłanki opisanej w punkcie 1 należało wskazać na możliwość pojawienia się w przyszłości następstw wypadku z dnia 4 kwietnia 2007 roku i taką możliwość udowodnić. Można uznać, że w rozpoznawanej sprawie powód taką możliwość udowodnił.

Niezależnie od powyższego należało wskazać i udowodnić takie okoliczności faktyczne, w świetle których możliwa byłaby ocena, że powód ma interes prawny w żądaniu ustalenia odpowiedzialności pozwanego za mogące pojawić się w przyszłości następstwa czynu niedozwolonego.

Powód nie wskazał w rozpoznawanej sprawie jakichkolwiek okoliczności faktycznych, które pozwalałyby na obiektywną ocenę, że ma on interes prawny w żądaniu ustalenia odpowiedzialności pozwanego za przyszłe szkody na osobie, a więc wyjaśniających obiektywnie dlaczego powodowi potrzebne jest ustalenie wskazanego wyżej faktu prawotwórczego w drodze orzeczenia sądu.

Także Sąd Rejonowy nie wskazał w uzasadnieniu wyroku jakie okoliczności faktyczne uzasadniają istnienie interesu prawnego powoda w żądaniu ustalenia i na czym ten interes prawny polega.

Dla wykazania interesu prawnego w żądaniu ustalenia odpowiedzialności za mogące się ujawnić w przyszłości następstwa czynu niedozwolonego nie jest wystarczające odwołanie się do stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w uchwale z dnia 17 kwietnia 1970 roku, III PZP 34/695. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę na to, że uchwała ta zapadła na tle odmiennego niż obecny stanu prawnego, a mianowicie w okresie obowiązywania przepisu art. 442 k.c.

Przepis art. 442 k.c. stanowił, że:

§ 1. Roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże w każdym wypadku roszczenie przedawnia się z upływem lat dziesięciu od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wyrządzające szkodę.

§ 2. Jeżeli szkoda wynikła ze zbrodni lub występku, roszczenie o naprawienie szkody ulega przedawnieniu z upływem lat dziesięciu od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia.

Przepisy art. 442 § 1 i 2 k.c. przewidywały w swojej końcowej części dziesięcioletni termin przedawnienia roszczenia o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym, liczony od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wyrządzające

szkodę; w wypadku wskazanym w art. 442 § 2 k.c. zdarzeniem tym było popełnienie przestępstwa (zbrodni lub występku) przez osobę wyrządzającą szkodę.

Podstawowym uzasadnieniem koncepcji możliwości ustalenia odpowiedzialności za szkody na osobie mogące powstać w przyszłości ze znanego już czynu niedozwolonego wyrządzającego szkodę była potrzeba zapobieżenia przedawnieniu roszczeń o naprawienie szkód na osobie mogących powstać w przyszłości, skoro w każdym wypadku roszczenie takie przedawniało się z upływem lat dziesięciu od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wyrządzające szkodę.

Ta okoliczność stanowiła podstawowy argument uzasadniający istnienie interesu prawnego w żądaniu ustalenia odpowiedzialności na przyszłość. Przyjmowano bowiem, że skutkiem ustalenia prawomocnym wyrokiem odpowiedzialności za szkody mające powstać w przyszłości będzie swoiste „przedłużenie” biegu terminów przedawnienia roszczeń o naprawienie szkód mogących powstać w przyszłości, gdyż w grę wchodziłoby zastosowanie przepisu art. 125 § 1 k.c.

W aktualnym stanie prawnym przepisy art. 442¹ § 2-3 k.c. wprowadzają istotne modyfikacje zasady wskazanej w przepisie art. 442¹ § 1 k.c., stanowiącym odpowiednik dawnego przepisu art. 442 § 1 k.c.

Przepis art. 442¹ § 1 k.c. stanowi, że roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę.

Przepisy art. 442¹ § 2-3 k.c. stanowią, że:

§ 2. Jeżeli szkoda wynika ze zbrodni lub występku, roszczenie o naprawienie szkody ulega przedawnieniu z upływem lat dwudziestu od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia.

§ 3. W razie wyrządzenia szkody na osobie, przedawnienie nie może skończyć się wcześniej niż z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia.

§ 4. Przedawnienie roszczeń osoby małoletniej o naprawienie szkody na osobie nie może skończyć się wcześniej niż z upływem lat dwóch od uzyskania przez nią pełnoletności.

Przepisy art. 442¹ § 2-3 k.c. są przepisami szczególnymi w stosunku do przepisu art. 442¹ § 1 k.c. i na korzyść poszkodowanego wprowadzają istotne modyfikacje zasady określonej w tym ostatnim przepisie, zwłaszcza gdy chodzi o przedawnienie roszczeń z tytułu szkody na osobie.

W aktualnym stanie prawnym argument związany z potrzebą zapobieżenia przedawnieniu roszczeń o naprawienie szkody na osobie przez ustalenie odpowiedzialności za szkody mogące powstać w przyszłości chociaż nie stracił całkowicie na znaczeniu, to jednak jego znaczenie jest marginalne.

W rozpoznawanej sprawie powód nie powoływał się na tego rodzaju argumenty celem uzasadnienia swojego interesu prawnego w żądaniu ustalenia odpowiedzialności pozwanego.

Nie uzasadniają przyjęcia istnienia interesu prawnego podnoszone niekiedy argumenty dotyczące ułatwień dowodowych w ewentualnym przyszłym postępowaniu sądowym. Chcąc wystąpić w przyszłości z nowymi roszczeniami o odszkodowanie lub zadośćuczynienie za nowe szkody wynikające ze zdarzenia z dnia 4 kwietnia 2007 roku, powód będzie musiał na ogólnych zasadach wykazać fakt zaistnienia nowej szkody i jej normalny związek z pobiciem przez pozwanych.

W związku z powyższym, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok w punkcie IV w ten sposób, że oddalił powództwo o ustalenie, że E. Z. ponosi odpowiedzialność za szkody na osobie D. T., które mogą powstać w przyszłości w związku z urazem głowy na skutek zdarzenia z dnia 4 kwietnia 2007 roku.

*

W pozostałej części apelacja pozwanego jest bezzasadna i w związku z tym podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Nie jest uzasadniony wniosek apelacji o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Z przepisów art. 386 § 2 i 4 k.p.c. wynika, że uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji może nastąpić tylko w razie stwierdzenia nieważności postępowania, w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Dodatkową podstawę prawną uchylenia wyroku stanowi przepis art. 505¹² § 1 k.p.c., mający zastosowanie w postępowaniu uproszczonym. Przepis ten stanowi, że jeżeli sąd drugiej instancji stwierdzi, że zachodzi naruszenie prawa materialnego, a zgromadzone dowody nie dają wystarczających podstaw do zmiany wyroku, uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania.

W ocenie Sądu Okręgowego w rozpoznawanej sprawie nie zachodzi żadna ze wskazanych wyżej podstaw uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu. Postępowanie przed Sądem pierwszej instancji nie jest dotknięte nieważnością. Sąd ten rozpoznał istotę sprawy, analizując zasadność żądania pozwu z punktu widzenia okoliczności faktycznych przytoczonych jako podstawa faktyczna powództwa i rozpoznając zarzuty podniesione przez pozwanego. Wydanie wyroku przez Sąd Okręgowy nie wymaga również przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, ani też nawet uzupełniania, czy powtarzania postępowania dowodowego.

Sprawa niniejsza nie podlegała również rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym, jak również nie została rozpoznana w tym postępowaniu przez Sąd pierwszej instancji.

Należy także zwrócić uwagę, że powód nie przytacza w apelacji zarzutów, których uwzględnienie mogłoby skutkować uchyleniem zaskarżonego wyroku.

÷

Nie są uzasadnione zarzuty apelacji odnoszące się do wysokości zasądzonego od E. Z. zadośćuczynienia za doznaną krzywdę.

Sąd Rejonowy prawidłowo zastosował przepis art. 445 § 1 k.c., określając wysokość należnego powodowi zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Sąd Rejonowy wyczerpująco uzasadnił swoje stanowisko w tym zakresie.

Apelacja pozwanego nie zawiera żadnych zarzutów co do prawidłowości ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji dotyczących następstw pobicia powoda przez pozwanych, a jedynie przedstawienie własnego stanowiska co do aktualnego stanu psychofizycznego powoda. Apelacja pozwanego pomija pozostałe okoliczności ustalone przez Sąd pierwszej instancji, w szczególności rozmiar cierpień pozwanego, długotrwałość leczenia, rodzaje zabiegów lekarskich, powstanie u powoda padaczki pourazowej, będącej następstwem organicznego uszkodzenia mózgu, i inne, wskazane przez Sąd Rejonowy w uzasadnieniu wyroku.

W rozpoznawanej sprawie nie zachodziły również podstawy faktyczne do zastosowania przepisu art. 440 k.p.c. Powołany przepis stanowi, że w stosunkach między osobami fizycznymi zakres obowiązku naprawienia szkody

może być stosownie do okoliczności ograniczony, jeżeli ze względu na stan majątkowy poszkodowanego lub osoby odpowiedzialnej za szkodę wymagają takiego ograniczenia zasady współzycia społecznego.

Sama zła sytuacja majątkowa osoby odpowiedzialnej za szkodę nie stanowi wystarczającej przesłanki uzasadniającej obniżenie wysokości odszkodowania. Przepis art. 440 k.p.c. zakłada istnienie dysproporcji w stanie majątkowym poszkodowanego i osoby odpowiedzialnej za szkodę. Podstawą tej dysproporcji jest ustalenie, że sytuacja majątkowa osoby poszkodowanej jest znacząco lepsza niż osoby odpowiedzialnej za szkodę.

Dysproporcja w stanie majątkowym poszkodowanego i osoby odpowiedzialnej za szkodę może uzasadniać ograniczenie obowiązku naprawienia szkody tylko wówczas, jeżeli takiego ograniczenia wymagają zasady współzycia społecznego.

W przypadku umyślnego wyrządzenia szkody poszkodowanemu, a zwłaszcza szkody na osobie, zasady współzycia społecznego przemawiają w oczywisty sposób przeciwko ograniczeniu obowiązku naprawienia szkody, w szczególności zmniejszeniu odszkodowania⁶.

Co więcej, podkreśla się, że miarkowanie odszkodowania z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę sytuacją majątkową sprawcy jest sprzeczne z istotą tej instytucji⁷.

Wyrządzenie przez pozwanego szkody powodowi umyślnie, i to szkody na osobie, wyklucza w rozpoznawanej sprawie możliwość zastosowania przepisu art. 440 k.c. Tylko ubocznie należy wskazać, że w stanie majątkowym powoda i pozwanego nie zachodzi dysproporcja tego rodzaju, która mogłaby stanowić punkt wyjścia dla możliwości zastosowania przepisu art. 440 k.c.

÷

Nie są uzasadnione zarzuty apelacji dotyczące rozstrzygnięcia w przedmiocie żądania odsetek za opóźnienie w zapłacie kwoty 50000 zł z tytułu zadośćuczynienia za krzywdę.

Z przepisu art. 481 § 1 k.c. wynika jednoznacznie, że roszczenie o zapłatę odsetek za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego powstaje wówczas, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego.

Z przepisu art. 476 zd. 1 i 2 k.c. wynika, że dłużnik dopuszcza się opóźnienia w spełnieniu świadczenia, gdy nie spełnia świadczenia w terminie, a jeżeli termin nie jest oznaczony, gdy nie spełnia świadczenia niezwłocznie po wezwaniu przez wierzyciela.

Przepisy regulujące odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym nie oznaczają terminu spełnienia świadczenia odszkodowawczego. W związku z tym powinno być ono spełnione przez dłużnika niezwłocznie po wezwaniu dłużnika przez wierzyciela, chyba że wysokość odszkodowania zostaje ustalona według „cen” z chwili ustalenia odszkodowania.

W rozpoznawanej sprawie okoliczności faktyczne uzasadniały przyznanie powodowi zadośćuczynienia (za krzywdę) w kwocie 50000 zł już na chwilę wniesienia pozwu. Nie miała miejsca sytuacja, aby ustalenie wysokości tego zadośćuczynienia nastąpiło lub powinno nastąpić według „cen” z chwili orzekania przez Sąd pierwszej instancji. W związku z tym o opóźnieniu E. Z. w spełnieniu tego świadczenia można mówić już od chwili otrzymania przez niego żądania zapłaty kwoty 50000 zł, co w rozpoznawanej sprawie zbiegło się z chwilą uzyskania przez pozwanego wiedzy o treści wniesionego przeciwko niemu pozwu.

÷

Apelacja pozwanego podlegała również oddaleniu w części obejmującej rozstrzygnięcie o kosztach procesu za pierwszą instancję. Częściowe uwzględnienie apelacji i w związku z tym częściowe oddalenie powództwa nie wpłynęłoby na zasadę wyniku stosunkowego rozdzielenia kosztów za pierwszą instancję na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c. Wynik

ten byłby nadal niekorzystny dla pozwanego. W związku z tym nie można było zmienić na niekorzyść pozwanego rozstrzygnięcia zawartego w punkcie VII zaskarżonego wyroku.

÷

W rozpoznawanej sprawie na podstawie wyroku zaocznego z dnia 28 grudnia 2012 roku doszło do wszczęcia egzekucji przeciwko E. Z. oraz wyegzekwowania i przekazania wierzycielowi kwoty 1295,22 zł (akta sprawy egzekucyjnej Km 297/14 Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym Lublin-Zachód w Lublinie P. B.).

Sąd Okręgowy uznał, że nie ma podstaw do obniżenia zasądzonego na rzecz powoda świadczenia o przekazaną mu kwotę, gdyż nie zostało w ogóle wykazane, że kwota ta została wyegzekwowana lub zaliczona na poczet należności zasądzonych wyrokiem z dnia 17 marca 2016 roku. Ciężar dowodu w tym zakresie spoczywał na pozwanym.

*

Na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy nie obciążył E. Z. kosztami postępowania odwoławczego poniesionymi przez D. T..

Biorąc pod uwagę sytuację osobistą i majątkową pozwanego, ustaloną przez Sąd pierwszej instancji, a ponadto znajdującą potwierdzenie w dokumentach złożonych w postępowaniu apelacyjnym, Sąd Okręgowy uznał za uzasadnione nieobciążanie pozwanego kosztami postępowania odwoławczego przez D. T..

Gdyby nie zachodziły podstawy faktyczne do zastosowania przepisów art. 102 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., pozwany byłby zobowiązany do zwrotu powodowi części kosztów poniesionych przez powoda w postępowaniu odwoławczym. Wynik stosunkowego rozdzielenia tych kosztów na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. byłby bowiem niekorzystny dla pozwanego.

*

Na podstawie art. 113 ust. 1 (a contrario) ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz na podstawie art. 113 ust. 1 (a contrario) ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w związku z art. 102 k.p.c. Sąd Okręgowy przejął na rachunek Skarbu Państwa nieuiszczoną część opłaty od apelacji w kwocie 1486 zł.

Proporcjonalnie do części, w której apelacja pozwanego została oddalona, brak jest podstaw do obciążenia którejkolwiek ze stron częścią nieuiszczonej części opłaty od apelacji.

Proporcjonalnie do części, w której apelacja pozwanego została uwzględniona, Sąd Okręgowy uznał, że okoliczności związane ze stanem zdrowia powoda i jego sytuacją osobistą przemawiają za odpowiednim zastosowaniem przepisu art. 102 k.p.c. i nieobciążaniem powoda obowiązkiem uiszczenia na rzecz Skarbu Państwa odpowiedniej części nieuiszczonej części opłaty od apelacji.

*

Z tych wszystkich względów i na podstawie powołanych wyżej przepisów Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku.

Joanna Misztal-Konecka Dariusz Iskra Ewa Bazelan

1 Przytoczono dosłowne brzmienie zarzutów i wniosków apelacyjnych.

2 Por. uzasadnienie wyroku SA w Poznaniu z dnia 18 maja 2016 roku, I ACa 1444/15, LEX nr 2121896.

3 Por.: wyrok SN z dnia 15 maja 2001 roku, I CKN 350/00, Lex nr 52667; postanowienie SN z dnia 4 października 2002 roku, III CZP 62/02, OSN C 2004, z. 1, poz. 7; wyrok z dnia 11 marca 2004 roku, V CK 328/03, Lex nr 183779;

wyrok SN z dnia 14 lipca 2004 roku, IV CK 544/03, Lex nr 116591; wyrok SN z dnia 24 czerwca 2005 roku, V CK 704/04, Lex nr 180875; wyrok SN z dnia 25 sierpnia 2004 roku, I PK 22/03, OSN P 2005, z. 6, poz. 80; uchwała SN z dnia 31 stycznia 2008 roku, III CZP 49/07, OSN C 2008, z. 6, poz. 55.

4 Por. przykładowo: orzeczenie SN z dnia 17 września 1965 roku, I CR 134/65, OSP 1966, z. 12, poz. 275; uchwała SN z dnia 30 grudnia 1968 roku, III CZP 103/68, OSN C 1969, z. 5, poz. 85; uchwała SN z dnia 7 sierpnia 1970 roku, III CZP 49/70, OSN C 1971, z. 3, poz. 42; uchwała SN z dnia 30 maja 1975 roku, III CZP 67/74, OSN C 1976, z. 4, poz. 72; wyrok SN z dnia 27 sierpnia 1976 roku, II CR 288/76, OSN C 1977, z. 5-6, poz. 91; wyrok SN z dnia 13 marca 1984 roku, I PRN 23/84, OSP 1985, z. 6, poz. 120; uchwała SN z dnia 27 lipca 1990 roku, III CZP 38/90, OSN C 1991, z. 2-3, poz. 25; wyrok SN z dnia 14 kwietnia 1992 roku, I CRN 38/02, OSN C 1993, z. 3, poz. 45; uchwała SN z dnia 26 maja 1992 roku, III CZP 36/92, Lex nr 9075; wyrok SA w Łodzi z dnia 9 września 1992 roku, I A Cr 186/92, OSA 1993, z. 1, poz. 8; wyrok SA w Łodzi z dnia 3 grudnia 1992 roku, I A Cr 428/92, OSA 1993, z. 7, poz. 49; wyrok SN z dnia 24 maja 1995 roku, I CRN 61/95, Lex nr 8289; uchwała SN z dnia 22 września 1995 roku, III CZP 118/95, OSN C 1996, z. 1, poz. 7; wyrok SN z dnia 17 grudnia 1997 roku, I PKN 434/97, OSN P 1998, z. 21, poz. 627; postanowienie SN z dnia 27 stycznia 1998 roku, II UKN 471/97, OSN P 1999, z. 2, poz. 75; wyrok SN z dnia 25 czerwca 1998 roku, III CKN 563/97, Lex nr 255611; postanowienie SN z dnia 20 sierpnia 1998 roku, III CZP 30/98, Prokuratura i Prawo 1998, z. 11-12, poz. 43; wyrok SN z dnia 11 grudnia 1998 roku, II CKN 96/98, OSN C 1999, z. 5, poz. 98; wyrok SA w Warszawie z dnia 17 grudnia 1998 roku, I A Ca 996/98, Prawo Gospodarcze 2000, z. 1, s. 38; wyrok SN z dnia 20 stycznia 2000 roku, I CKN 370/98, Lex nr 50861; wyrok SA w Katowicach z dnia 15 listopada 2000 roku, I A Ca 947/00, Prawo Gospodarcze 2001, z. 10, s. 56; wyrok SN z dnia 6 marca 2002 roku, V CKN 852/00, Lex nr 56024; wyrok SN z dnia 16 kwietnia 2002 roku, V CKN 953/00, Lex nr 57200; wyrok SN z dnia 11 lutego 2003 roku, V CKN 1651/00, Lex nr 479362; wyrok SN z dnia 20 lutego 2003 roku, I CKN 58/01, Lex nr 83830; wyrok SN z dnia 26 czerwca 2003 roku, V CKN 419/01, Lex 355365; wyrok SN z dnia 2 lutego 2005 roku, IV CK 474/04, Lex 488986; wyrok SN z dnia 24 maja 2005 roku, V CK 644/04, Lex nr 180825; uchwała SN z dnia 29 marca 2006 roku, II PZP 14/05, OSN P 2006, z. 15-16, poz. 228; wyrok SN z dnia 14 lipca 2006 roku, II CSK 71/06, OSP 2007, z. 10, poz. 118; wyrok SN z dnia 5 czerwca 2007 roku, I UK 8/07, OSN P 2008, z. 15-16, poz. 228; wyrok SN z dnia 6 lutego 2009 roku, IV CSK 447/08, MP 2009, z. 5, s. 244.

5 OSN C 1970, z. 12, poz. 217.

6 Por. wyrok SN z dnia 18 marca 1970 roku, II CR 351/69, LEX nr 6694.

7 Por. postanowienie SN z dnia 10 października 2013 roku, V KK 130/13, LEX nr 1402695.